

POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMET

ASUTUS ESISEKS KASUTAMISEKS

Märge tehtud:

Kehtib kuni:

Alus:

Teabevaldaja: Politsei- ja Piirivalveamet

Lauri Läänemets
Siseministerium
info@siseministerium.ee

Teie 04.03.2024 nr 1-6/2917-1

Meie 22.04.2024 nr 1.2-4/27-2

Arvamuse andmine välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (rände menetluste tõhustamine) eelnõule

Siseministerium (edaspidi *SiM*) edastas Politsei- ja Piirivalveametile (edaspidi *PPA*) 04.03.2024 arvamuse avaldamiseks välismaalaste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (rändemenetluste tõhustamine) eelnõu. Eelnõus on arvestatud mitme *PPA* varasema ettepanekuga tänaste kitsaskohtade lahendamiseks, mille osas oleme väga tänulikud. Edastame kirjaga täiendavad tähelepanekud ja ettepanekud eelnõu ja seletuskirja osas. Lisaks märgime, et planeeritavad muudatused eeldavad ka olulisi infosüsteemide arendusi, mis on *PPA*-l planeeritud, kuid mille realiseerimiseks ei ole tänaseks veel rahastusotsuseid. Juhul, kui arendustöid ei ole võimalik rahastada, siis ei saa ka planeerida mitme id muudatusi, mis eelnõus sätestatud.

Välismaalaste seaduse (edaspidi *VMS*) muutmise eelnõu osas on *PPA*-l järgmised tähelepanekud:

- 1.1 Kavandatava *VMS* muudatusega on planeeritud seaduse tekstis asendada sõnad „elamislubade ja töölubade register“ sõnadega „*elamislubade register*“ vastavas käändes. Toetamaks ühetaolist lähenemist, teeme ettepanku sõnastada andmekogude nimetused ühetaoliselt ning nimetada senine „elamislubade ja töölubade register“ ümber sõnadega „**elamislubade ja elamisõiguste andme kogu**“ sarnaselt välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogule. Ning seda nii seaduse kui rakendusaktide tasandil.
- 1.2 *VMS* paragrahvi 91¹ täiendatakse lõikega 1² järgmises sõnastuses:
„(1²) *Politsei- ja Piirivalveametis võib pikaajalist viisat taotleda Eestis viibivale alaealisele lapsele, kes on Eestis sündinud, kui tema vanem viibis lapse sünni ajal Eestis seaduslikult.* Praeguse kavandatava sõnastuse kohaselt saab ka ebaseaduslikult Eestis viibiv vanem lapsele *PPA*-s viisataotluse esitada, kui tal oli seaduslik alus lapse sündimise ajal. *PPA* teeb ettepanku muuta sätte sõnastust viisil, et lapse seaduslik alus ei saaks olema pikem kui lapse vanema seaduslik alus.
- 1.3 Lisaks sama eelnõu rakendusaktide muudatuse valguses teeb *PPA* ettepaneku vaadata üle siseriiklike viisakleebise kannete määrus ja ettepanekuna võiks selle ühtlustada viisaeeskirja käsiraamatu lisa (nn C-viisa) kannetega ning võimalusel siseriiklik määrus tunnistada kehtetuks.
- 1.4 *VMS* paragrahvi 102 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse ümber, mille tulemusel hakatakse mh viisaregistri pidamise eesmärgi täitmiseks edaspidi töötleva välismaalase üldandmeid (vastav tähelepanek puudutab ka *VMs* paragrahvi 228 lõige 3 muudatust). Õiguselguse huvides teeb *PPA* ettepaneku lahti kirjutada kas seletuskirja või vastavasse rakendusakti täpsem andmestik, millist konkreetset andmestikku peetakse välismaalase üldandmete all.

Lisaks palume lahti kirjutada, mis juhtudel ja eesmärgil tuleb PPA-l hakata koguma viisamenetlustes välismaalase elukohariiki tagasipöördumise loa andmeid?

- 1.5 VMS paragrahvi 106 lõiget 1¹ täiendatakse punktiga 4 järgmises sõnastuses: „4) *tööandjal on vahetult enne lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse esitamist vähemalt järjekorras kuue kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis.*“ PPA teeb ettepaneku kehtestada majandustegevuse hindamiseks miinimumnõuded (kriteeriumid). Juhul, kui seaduse tasandil täpsemate tingimuste loetlemine ei ole võimalik, teeb PPA ettepaneku täiendada seletuskirja ja tuua välja vähemalt näidisloetelu, millisel juhul saab majandustegevust lugeda tegelikuks. Lisaks palume õiguselguse huvides kirjutada seletuskirja lahti, kas majandustegevuse nõue saab olema seotud ettevõttes tööl olevate ja tööle võetavate isikute arvuga.
- 1.6 VMS paragrahvi 106 lõiget 7 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt: „(7) *Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule registreerida juhul, kui välismaalane teeb renditööd töölepingu seaduse § 6 lõike 5 tähenduses (edaspidi renditöö), välja arvatud käesoleva paragrahvi lõigetes 10, 11 või 13 nimetatud juhul.*“ Õiguselguse huvides palub PPA välistada renditöö regulatsioonist ka VMS § 106 lõiget 3 (s.o tippspetsialistid).
- 1.7 VMS paragrahvi 176 täiendatakse lõikes 5 järgmises sõnastuses: „(5) *Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud tegeliku majandustegevuse nõuet ei kohaldata, kui välismaalane asub tööle: 1) õpetaja, akadeemilise töötaja või teadlasena Eesti õigusaktidele vastavas õppeasutuses või teadus- ja arendusasutuses või 2) noorsootöötajana.*“ Kavandatavate muudatustega eraldatakse noorsootöötajad õpetajatest, akadeemilistest töötajatest ja teadlastest, kes töötavad Eesti õigusaktidele vastavas õppeasutuses või teadus- ja arendusasutuses. VMS-ist ega seletuskirjast ei selgu, millistele tingimustele peavad noorsootöötajad vastama ning sellest lähtuvalt teeb PPA ettepaneku täiendada selles osas eelnõud või seletuskirja.
- 1.8 VMS paragrahvi 177 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses: „(5) *Eesti Töötukassa keeldub käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loa andmisest, kui on täidetud järgmised tingimused: 1) välismaalast arvestatakse sisserände piirarvu täitumise arvutamisel; 2) loa taotluse kohta otsuse tegemise päeval on selle aasta sisserände piirarv täitunud; 3) järgmise aasta sisserände piirarvu kehtestamiseni on üle kuue kuu.*“ Praktikas esineb olukordi, kus välismaalane on juba varasemalt Eestis elamisloaga töötamiseks ning eelmine tööandja on saanud Eesti Töötukassalt loa ametikoha täitmisega välismaalasega. Kehtiva regulatsiooni kohaselt igakordse tööandja vahetuse korral (v.a erandid), tuleb uuel tööandjal sama välismaalase ja samale ametikohale palkamisel küsida eelpool nimetatud luba uuesti. PPA teeb ettepaneku kaaluda kehtestada eraldi säte, mille kohaselt juba varem Eestis elamisloaga töötamiseks (s.h olles varasemalt saanud loa Eesti Töötukassalt) välismaalase palkamisel vabastatakse uus tööandja Eesti Töötukassa loa nõudest, kui tegemist on samal ametikohal töötamisega.
- 1.9 VMS paragrahvi 228 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse ümber ning uue planeeritava loetelu kohaselt tuleb jätkuvalt elamislubade ja töölubade registri pidamise eesmärgil töödelda välismaalase Eestist eemalviibimise andmeid. Teeme ettepaneku vastava andmestiku eemaldamiseks nimetatud loetelust, kuivõrd aastast 2016 kaotati ära välismaalase eemalviibimise regulatsioon ning vastavat andmestikku PPA enam ei kogu ega töötle.
- 1.10 VMS paragrahvi 291 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses: „(5) *Kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti, lõpevad kutsuja kohustused, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest: 1) välismaalasele antakse Eestis viibimiseks uus seaduslik alus; 2) välismaalase lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse uue tööandja juurde; 3) välismaalane lahkub Eestist väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse §-s 17 nimetatud*

vastuvõtvasse riiki ning on kandnud oma Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kulud.“ Teeme ettepaneku esimese punkti sõnastuse muutmiseks ning viia see kooskõlla VMS-is kehtestatud mõistetega (Eestis püsiv elamine, Eestis ajutine viibimine jne). Samuti teeb PPA ettepaneku õigusselguse huvides viidata punkti kolme osas VMS § 291 lg 3 nimetatud kuludele.

Lisaks peab PPA vajalikuks märkida, et kehtiv regulatsioon ei piira lühiajalise Eestis töötamise registreerimist mitme tööandja juurde tööle asumiseks. Tänapäevase kehtiva praktika kohaselt saab välismaalasele registreerida lühiajalist Eestis töötamist mitme tööandja juurde tööle asumiseks. Sellest johtuvalt teeb PPA ettepaneku vastavate olukordade tarbeks luua säte, mis reguleeriks kutsujate kohustuste jagunemist mitme erineva kutsuja vahel.

- 1.11 Seaduse sätete jõustumine, mille rakendamiseks on vajalikud arendustegevused (RIS projekt), palume kooskõlla viia muutunud projekti ajakavaga seoses rahastusotsuste viibimisega. Näiteks lühiajalise töötamise registreerimise andmekogu muudatused saavad jõustuda kõige varem 01.10.2025.

Lisaks teeb PPA ettepaneku korrastada VMS § 150 lõikes 2 ja 3 sätestatud. Nimelt VMS § 150 kohaselt võib välismaalasele seaduses loetletud juhtudel anda tähtajalise elamisloa Eestisse elama asumiseks lähedase sugulase juurde, kui lähedane sugulane on Eesti kodanik või Eestis elav ja elamisluba omav välismaalane. Täiendav tingimus on seatud hooldust vajava vanema või vanavanema elama asumiseks Eestis elava lähedase sugulase juurde. VMS §150 lõike 2 kohaselt peab sellisel juhul olema lähedasel sugulasel pikaajalise elaniku elamisluba. Samas on seaduse sätestatud erisused Eestis elamise nõudest (VMS § 150 lõige 3). Vastavate erisuste kehtestamise eesmärgiks oli soodustada teatud juhtudel ning teatud kategooria välismaalaste pererännet, sh tulenevalt EL direktiivide nõuetest. Oluline on seejuures, et Eestis elamise nõude erisus seab erisuse nii elukoha registreeringu ja tegeliku eluruumi nõudest kui ka erisust pikaajalise elaniku elamisloa nõudest. Pikaajalise elaniku elamisloa saamiseks peab välismaalane olema Eestis elanud vähemalt viis aastat tähtajalise elamisloaga. Seega muudaks pikaajalise elaniku elamisloa omamise jätkuv nõudmine sisutühjaks Eestis elamise nõude erisuse. Teeme ettepaneku vastavad sätted õigusselguse huvides korrastada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liis Valk
politseimajor
arendusosakond, identiteedi ja staatuste büroo
büroo juht

Marina Kadak, 6123598, marina.kadak@politsei.ee